

04.12.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**04 Aralık 2023
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

04 Aralık 2023 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANLIĞINA VEKÂLET ETME İŞLEMİ

— Cumhurbaşkanlığına, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet YILMAZ’ın Vekâlet Etmesine Dair Tezkere

YÖNETMELİKLER

- İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- İstanbul Teknik Üniversitesi Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Teknik Üniversitesi Siber Güvenlik Meslek Yüksekokulu Ön Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Temel İngilizce Birimi Yönetmeliği

Türkiye ile Suudi Arabistan tarımda işbirliği yapacak

Türkiye ile Suudi Arabistan, tarım alanında işbirliği yapmak üzere işbirliği anlaşması imzaladı.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Suudi Arabistan Çevre, Su ve Tarım Bakanı Abdulrahman Al-Fadhli'yle heyetler arası gerçekleştirilen görüşmede Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı'nın imzalandığını bildirdi.

Yumaklı, sosyal medya hesabından konuya ilişkin yaptığı paylaşımda, "Görüşmemiz sonunda imzaladığımız Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı'nın hayırlara vesile olmasını diliyorum." ifadesini kullandı.

Anlaşma neleri kapsıyor?

Bakanlıktan yapılan açıklamaya göre, söz konusu mutabakat zaptı, tarım sektörünün iklim değişikliğine uyumunun sağlanması, tarım alanında özellikle iklim değişikliği ile ilgili teknolojiler geliştirmek ve tanıtmak, hasat sonrası teknikler ve tarımsal ürün işleme, hayvancılık ve bitkisel üretim, bitki, tohum ve veterinerlik sertifikaları dahil, sağlık ve hayvan sağlığı konuları, tarımsal ürünlerin sürdürülebilir arzının sağlanması, biyoteknoloji, organik tarım, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği ve tarımda kalite politikasının geliştirilmesi, tarımda su yönetimi, özellikle tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan su kirliliğinin izlenmesi ve tarım sektöründe suyun verimli kullanılması konularında işbirliğini içeriyor.

Anılan alanlarda işbirliğini artırmak ve geliştirmek için gerekli prosedürler ve tedbirler hakkında danışmak üzere çalışma grubu oluşturulması ve bu grubun, ihtiyaç duyulduğunda, dönüşümlü olarak her iki ülkede de toplantılar yapması öngörülmüyor.

‘Çiftlik Muhasebe Veri Ağı’na kayıtlı işletmelere 1000 lira destek

Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) sistemine gönüllü dahil olan tarımsal işletmelere 2023 yılı için 1000 lira katılım desteği sağlanacak.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan "Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemine Dahil Olan Tarımsal İşletmelere Katılım Primi Desteği Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ" Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Tebliğle ÇMVA sisteminin yürütüldüğü 69 ilde gönüllü olarak sisteme katılan 6 bin işletmeye 2023 için yapılacak katılım primi desteği ödemesine ilişkin usul ve esaslar belirlendi.

Buna göre ödemeler, ÇMVA sistemine dahil olan, bir muhasebe yılı süresince tarımsal faaliyetlerine ilişkin muhasebe verilerini veri toplayıcılarla paylaşan ve bu bilgileri sisteme kaydedilen tarımsal işletmelere yapılacak.

Tarımsal işletmelere, işletme başına ve bir defada ödenmek üzere 2023 için 1000 lira katılım primi desteği verilecek.

ÇMVA katılım primi desteği ödemeleri için gerekli finansman, bütçenin ilgili kalemine tahsis edilen ödeneklerden karşılanacak.

TL kaynaklı KKM'de faiz yüzde 12'ye kadar indi

Yeni ekonomi yönetiminin, faizde rasyonelleşmeyle birlikte kademeli olarak tasfiye etmeye çalıştığı kur korumalı mevduat (KKM), getiri cazibesini her geçen gün yitiriyor. Bankacılık sektöründe TL'den dönüşümlü KKM hesaplarına uygulanan faiz oranı kamu bankalarında yüzde 20'nin altına gerilerken, özel bankalarda ise yüzde 12'ye kadar indi.

Ekonomi yönetiminin kur korumalı mevduattan çıkış stratejisi kapsamında eylül sonunda önce TL kaynaklı ardından geçen hafta döviz dönüşlü hesaplarda asgari faiz zorunluluğunu kaldırmasıyla birlikte KKM faizi oranlarında düşüş gözleniyor. Bankacılık sektöründe TL kaynaklı KKM faizleri kamuda yüzde 20'nin altına geriledi, özel bankalarda ise yüzde 12'ye kadar indi. Merkez Bankası geçen hafta döviz dönüşlü KKM'de de faiz üst sınırını kaldırdı ancak politika faizinin yüzde 85'inden az olamayacağını duyurdu. Böylece DDM faizi de yüzde 34'te kalacak. Standart TL mevduat faizleri ise yüzde 46 üzerindeki seyrini sürdürüyor. İki bankacılık kaynağından alınan bilgiye göre miktarına göre standart TL mevduat ve döviz dönüşlü KKM'den TL'ye geçişte mevduat faizi yüzde 48-50'ye çıktı. Yılsonu bilanço makyajlama döneminde ise bu oranların yüzde 55'i aşması bekleniyor.

Merkez Bankası üst üste adımlar atıyor

Merkez Bankası'nın parasal sıkılaştırma, sadeleşme adımları ayrıca Türk Lirası mevduatı payının artırılmasına yönelik düzenlemeleri ve kur korumalı mevduattan çıkış adımları devam ediyor. KKM'den çıkış kapsamında ilk temmuz toplantısı

sonrasında zorunlu karşılık uygulaması getirdi, eylül ortasında ise KKM hesaplarındaki zorunlu karşılık oranlarını vadeye göre farklılaştırarak arttırdı. Eylül sonu ise TL kaynaklı KKM'lerde asgari faiz zorunluluğunu kaldırdı. 18 Eylül'de KKM dahil TL payına göre farklılaştırılarak uygulanan yıllık yüzde 8 oranında komisyon sonlandırıldı ve dönüşümlü KKM hesaplarından TL hesaplara geçiş ve yenileme oranına göre farklılaştıran yıllık yüzde 8 ABD doları cinsinden komisyon uygulamasına geçildi.

Döviz dönüşlü KKM'de yeni standart

Ekim toplantısının ardından dönüşümlü KKM hesaplarının yenilenmesi ve TL'ye geçişi hedefli erine göre farklılaştırılan yüzde 8 komisyon uygulaması revize edilerek, KKM hariç TL payına göre farklılaştırılmak üzere yüzde 3 komisyon uygulaması getirildi. 2 Kasım'da ise KKM hesapları için zorunlu karşılık oranları tüm vadelerde 500 baz puan, döviz mevduat/ katılım fonu hesapları için zorunlu karşılık oranları tüm vadelerde 100 baz puan artırıldı. Döviz mevduat/katılım fonu hesaplarına, TL cinsinden tesis edilmek üzere, 400 baz puan ilave zorunlu karşılık getirildi. Son olarak geçen hafta önce şirketlerin döviz dönüşlü KKM hesapları açabilmelerine tarih sınırı geldi, ardından da döviz dönüşlü KKM faiz oranları için asgari faiz zorunluluğu kaldırılarak politika faizinin yüzde 85'inden az olamayacağı şartı getirildi.

KKM'nin toplam içindeki payı 5 puan geriledi

Tüm bu adımlar sonrasında Merkez Bankası'nın hedeflediği gibi standart TL mevduatın payında artış yaşanırken KKM hesaplarının toplam mevduat içindeki payı ise düşüş trendine girdi. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre 24 Kasım itibariyle toplam mevduat içinde TL mevduatın payı yüzde 40'a dayanırken kur korumalı mevduatın toplam mevduat içindeki payı da yüzde 20'nin altına geriledi. Bu durum mevduat faiz oranlarında da keskin değişimlere neden oldu. TL kaynaklı kur korumalı mevduat için bankaların uyguladığı faiz oranı kamu bankalarında yüzde 20'ye kadar çekildi, özel bankalarda ise yüzde 12'ye kadar indi. Standart TL mevduat faiz oranları yüzde 46'nın üzerinde. Seçim sonrasında yüzde 36,3 olan standart TL mevduatın toplam mevduat içindeki payı 24 Kasım itibariyle yüzde 39,6'ya yükseldi. 3.3 puanlık artış yaşandı. KKM mevduatın oranı da 26 Mayıs haftasındaki yüzde 24,3'ten 24 Kasım itibariyle yüzde 19,33'e indi. Bu yaklaşık 5 puanlık düşüş yaşandığını gösterdi.

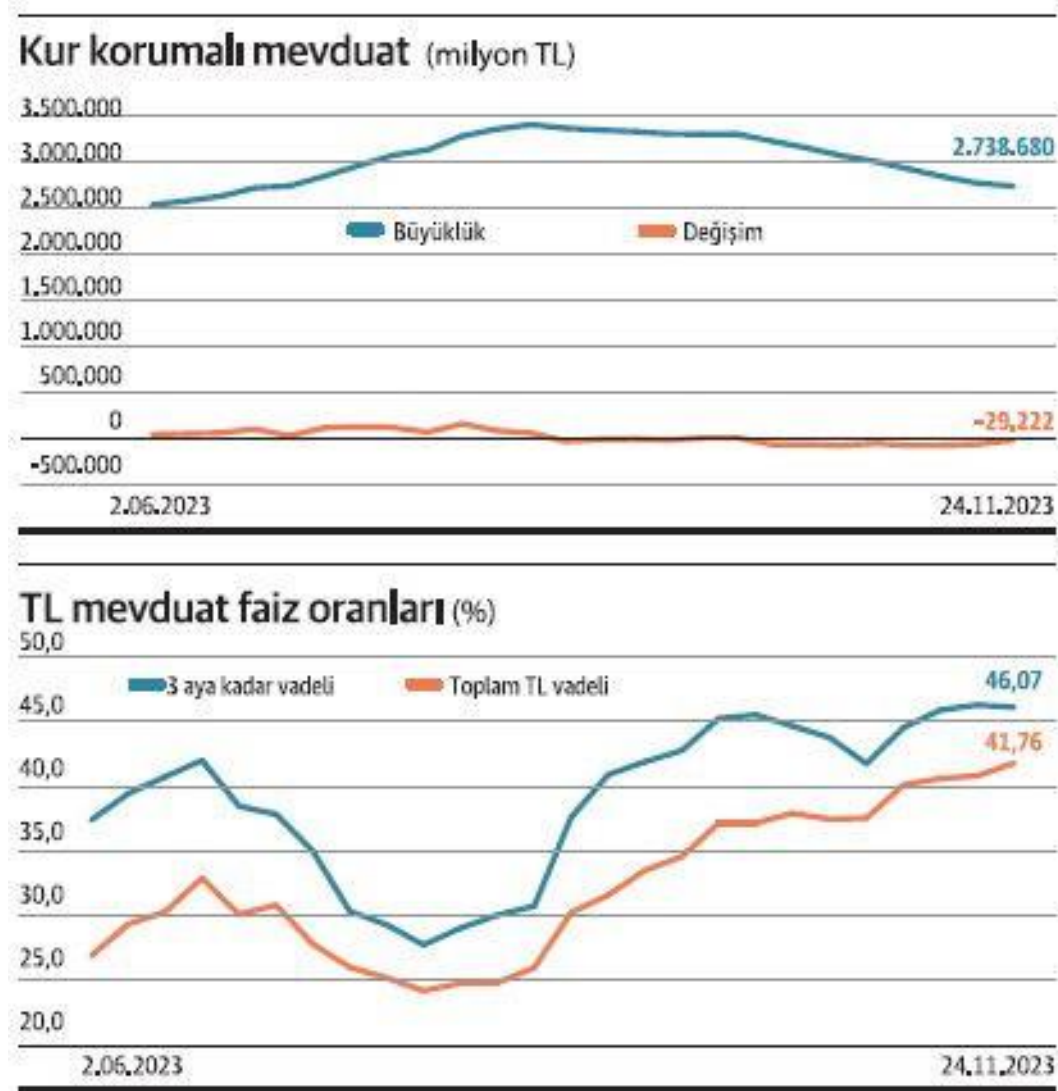
Bilançolarda KKM'deki artış hız kaybetti

Bankacılık sektöründe uzmanların yaptığı hesaplamalara göre kur korumalı mevduatın toplam mevduat içindeki payı yüzde 24 seviyesinde bulunuyor. Bunun yüzde 70'inin ise döviz dönüşümlü olduğu tahmin ediliyor çünkü tüm bankalar bilançolarında KKM'nin TL veya döviz dönüşlü olup olmadığına ilişkin bilgilendirme yapmıyor. Sosyal medya X'te 507 adını kullanan hesabın bilanço sonuçlarından yaptığı hesaba göre ikinci çeyrekte bankacılık sektöründe KKM hesaplarının toplam artış oranı yüzde 5,3 iken üçüncü çeyrek sonunda bu artış oranı yüzde 1,9'a kadar geriledi. Bazı bankalarda ise KKM büyümesi negatife bile döndü. Ancak toplam

mevduat içinde KKM'nin oranı ikinci çeyrek sonunda yüzde 22,2 seviyesindeyken üçüncü çeyrek sonunda yüzde 24,1'e yükseldi.

KKM'de 14 haftada düşüş 700 milyar lira

BDDK verilerinden yapılan hesaba göre KKM'den standart TL mevduata dönüşüm hedeflerinin devreye alınmasının ardından 24 Kasım haftasına kadar KKM hesapları 669 milyar 268 milyon lira geriledi. Mayıs sonundan yine 24 Kasım sonuna kadar ise KKM hesapları artışı 240 milyar lirada kaldı. Toplam KKM büyüklüğü 2 trilyon 738 milyar 680 milyon liraya indi. KKM hesaplarının dolar cinsi karşılığı ise 95.5 milyar dolara geriledi. Resmi Gazete'de yayımlanan ve Merkez Bankası'nın yayımladığı tebliğlere göre artık döviz dönüşümlü kur korumalı mevduata verilecek faiz oranı politika faizinin altında olabilecek, ancak yüzde 85'inden az olamayacak. Yapılan değişiklik KKM hesaplarının getirisini azaltarak standart mevduat hesapları karşısında çekiciliğini azaltabilir. TCMB'nin son düzenlemeleri bankacılık sistemi içinde TL payının artmasına odaklanıyor.

Üçüncü çeyrek 2023 bankacılık verileri (bin TL)

Banka	Toplam KKM	Toplam Mevduat	KKM oranı (%)	DD/KKM oranı (%)	KKM artış (%)
Ziraat	571.026.969	2.928.092.560	19,50	72,20	3,00
Halkbank	423.284.793	1.819.811.329	23,30	-	2,00
Valıfbank	318.105.537	1.713.186.727	18,60	59,80	4,00
Garanti	415.509.308	1.437.203.566	28,90	75,00	4,00
İş Bankası	331.485.160	1.492.551.923	22,20	-	3,00
Akbank	278.774.000	1.133.736.115	24,60	-	1,00
Yapı Kredi	281.577.269	1.006.914.430	28,00	-	1,00
Denizbank	202.341.729	651.891.794	31,00	-	1,00
Finansbank	172.252.787	560.122.891	30,80	87,00	-2,00
Kuveyttürk	130.454.675	428.750.617	30,40	61,60	1,00
Ziraat Katılım	72.281.778	294.169.613	24,60	59,40	0,00
TEB	53.500.916	244.955.878	21,80	-	2,00
Valıf Katılım	67.259.607	202.990.324	33,10	67,20	1,00
Albaraka Türk	51.179.543	146.758.063	34,90	-	-1,00
HSBC	45.739.659	113.876.735	40,20	-	1,00
Emlak Katılım	18.302.700	118.314.709	15,50	67,00	-4,00
ING Bank	29.441.980	104.311.382	28,20	-	2,00
Odea Bank	23.644.812	60.354.142	39,20	-	-9,00
Fibabank	15.567.051	64.836.602	24,00	-	-6,00
Şekerbank	15.749.806	52.058.124	30,30	-	4,00
Toplam	3.517.480.066	14.574.887.524	24,10	70,00	1,90

Kaynak: X'de (Twitter) 507 adını kullanan hesap, bilanço verilerinden hesaplanmıştır,
KKM'lere YUVAM hesabı da dahildir.

Son dakika: ENAG kasım ayı enflasyon verilerini açıkladı

Son dakika haberi... Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) kasım ayına ilişkin enflasyon verilerini açıkladı. Buna göre, Tüketici Fiyat Endeksi (E-TÜFE) Kasım ayında yüzde 5,58 arttı. E-TÜFE'nin son 12 aylık artışı yüzde 129,27 olarak gerçekleşti.

Akademisyenlerin ve ekonomistlerin bağımsız biçimde oluşturduğu Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG), kasım ayı enflasyon araştırmalarının sonucunu açıkladı.

Tüketici Fiyat Endeksi (E-TÜFE) kasım ayında yüzde 5,58 arttı. E-TÜFE'nin son 12 aylık artışı yüzde 129,27 olarak gerçekleşti.

TÜİK alt grupları gösterge olarak alındığında en az aylık artış yüzde 0 ile sağlık, en fazla yükseliş ise yüzde 12,33 ile Eğlence ve Kültür kaleminde oldu.

Tüketici Fiyat Endeksi ekim ayında yüzde 5,09 artmıştı. Yıllık enflasyon ise yüzde 126,18 olarak gerçekleşmişti.

Reel sektörün nabzı düşüyor

Zayıf dış talep koşullarına para politikasındaki sıkılaşma da eklenince reel sektörde arz yönlü baskılar arttı. Siparişler düşerken, üretimdeki yavaşlama da belirginleşti.

Merve YİĞİTCAN / İSTANBUL

Enflasyonla mücadele kapsamında para politikasının giderek sıkılaşması, ihracatta bir süredir devam eden kan kaybıyla birleşince durgunluk iyice gün yüzüne çıktı. Piyasa verileri yeni sipariş, ihracat, üretim ve istihdamda kırmızı alarm verirken; şirket açılışlarındaki düşüş de iş yapma iştahının kaçtığını ortaya koyuyor.

Dışarıda düşük talep-yüksek fiyat, içeride ise sıkı para politikalarının etkisiyle frene basan reel sektörde ibre geriye doğru geliyor. İmalat PMI'nın son 5 ay, İhracat İklim Endeksi'nin de son 3 ayda 50 eşik değerinin altında seyretmesi, piyasa koşullarındaki bozulmayı en net şekilde ortaya koyarken, imalat sanayinde kapasite kullanım oranı da düşük ritimle seyrediyor. Yılın 10 ayında kurulan şirket sayısının geçen yılın aynı dönemine göre %5,7 düşmesi, buna karşın kapanan şirket sayısının %3,3 artması piyasadaki iş yapma iştahının da düştüğünü ortaya koyuyor.

Siparişler düştü, üretim yavaşladı

Piyanın nabzını yakından ölçen İSO Türkiye İmalat PMI, kasımda bir önceki aya göre 1,2 puan daha gerileyerek 47,2 olarak gerçekleşti. Endeksin, üst üste beşinci ayda da 50,0 eşik değerinin altında kalması, faaliyet koşullarında gözle görülür bir yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama son bir yılın en belirgin düzeyinde gerçekleşti. Raporda, "Hem yurt içi hem de yurt dışındaki durağan piyasa koşulları, son çeyrek ortasında yeni siparişlerin ivme kaybının sürmesine ve böylece

Kasım 2022'den bu yana en sert yavaşlamanın kaydedilmesine yol açtı" ifadeleri dikkat çekti. PMI raporuna göre, kasım ayında satın alma faaliyetlerinin yanı sıra firmaların girdi ve hem de nihai ürün stoklarında da azalma gözlemlendi. 10 sektörün 7'sinde üretimde düşüş yaşanırken; kara ve deniz taşıtları, gıda ürünleri ve metalik olmayan mineral ürünlerde artış görüldü.

Sanayi üretimi temmuzdan bu yana düşüşte

TÜİK tarafından açıklanan Sanayi Üretim Endeksi'ne bakıldığında ise, sanayi üretiminin eylülde yıllık yüzde 4 arttığı görülüyor, buna karşın ölçüm yapılan son 3 ayda aylık bazda yaşanan düşüşler olumsuz sinyal veriyor. Endekste aylık bazda temmuzda %0,4; ağustosta % 0,8; Eylülde de %0,1 düşüş ölçüldü.

İhracat yerinde sayıyor

İSO Türkiye İmalat PMI gibi İSO İhracat İklım Endeksi de kırmızı alarm veriyor. Ekim'de 48,5'e gerileyen endeks üst üste üçüncü ayda da 50,0 eşik değerin altında kalırken, dış talep koşullarında yılbaşından bu yana en belirgin bozulmaya işaret etti. Son aylarda olduğu gibi, zayıf ık yine büyük ölçüde Avrupa'daki ana ihracat pazarlarında yavaşlamadan kaynaklandı. TİM'in rakamlarına göre, Ocak-Kasım döneminde ihracat yerinde sayarak, %0,7 artışla 255,8 milyar dolar oldu.

Perakende satışlar hız kesti

İçeride durgunluğun sinyallerini en iyi veren ölçümlerden biri de yine TÜİK tarafından açıklanan Perakende Satış Endeksleri... Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi eylülde bir önceki yılın aynı ayına göre %13,8 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları %13,8, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) % 18,6 arttı, otomotiv yakıtı satışları ise %1,5 azaldı. Burada dikkat çeken unsur yıllık bazda artış hızının yavaşlamaya başlaması... Aralık 2022'den bu yana yıllık bazda artış oranları en düşüğü %21,41, en yükseği ise %31,7 ölçülürken; endekse son iki aydan bu yana yıllık artış hızı %20'nin altına düşmüş durumda.

İş yapma iştahı kalmadı

Tüm bunların yanında piyasanın yeni iş yapma iştahında da ciddi bir düşüş söz konusu. Bunu TOBB'un her ay açıklanan kurulan-kapanan şirket istatistiklerinde görmek mümkün. 2023'ün 10 ayında kurulan şirket sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 5,7 azalırken, kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı ise yüzde 24,2 oranında azaldı. Bu dönemde kapanan şirket sayısı yüzde 3,3 artarken, kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında da yüzde 13'lük bir artış yaşandı.

İTO'dan ücretlere ilişkin iki öneri

İTO Başkanı Şekib Avdagiç, "Yılbaşında yapılacak düzenlemelerde, tüm ücret gruplarını etkileyen 'gelir vergisi dilimleri' ile 'SGK üst limitinin' güncellenmesi önemli bir başlık olmalı" dedi.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç, yaptığı yazılı açıklamada, İTO olarak sıklıkla dile getirdikleri, çalışanların gelir vergisi dilimlerinin yeniden düzenlenmesi ile SGK üst limitinin revize edilmesinin çalışma hayatımız için önemli bir açılım olacağını söyledi.

Avdagiç, açıklamasının devamında önerisini şöyle anlattı:

“Şöyle ki;

1- Vergi dilimleri son 10-15 yılda yaşanan kaybı giderecek şekilde düzenlenmeli. İlk vergi dilimi 2008’de asgari ücretin 13 katı iken, 2013’te 11 katına, 2023’te ise 6 katına düştü.

2- Tüm ücret gruplarını etkileyen SGK üst limiti ise son 10 yılda enflasyonun yüzde 97 üzerinde arttı. SGK üst limiti son 10 yılda enflasyona uygun artmış olsa idi, 2023 yılında 100.608,90 TL yerine 50.950 TL olacaktı.”

Uçan, kaçan, tırmanan, rekor kıran ihracat bu mu yani!

Alaattin AKTAŞ

04 Aralık 2023 Pazartesi

Her ay ihracatın nasıl rekor kırdığını, nasıl arttığını dinliyoruz. İhracatı Türkiye yapıyor ama ithalat başkalarının sorunu! Dolayısıyla dış ticaret açığı da bizim sorunumuz değil, açığı kim veriyorsa o düşünsün! Adeta böyle bir yaklaşım var.

İnsan ister istemez şunu merak ediyor...

İhracat gerçekten rekor kırsa bile bu durum iktidar partisine oy verenler de dahil sokaktaki vatandaşın neredeyse zerre kadar umurunda değil. Farkında bile değiller bu durumdan, ayrıca çok anladıkları bir konu olduğunu da kimse söyleyemez. Hem anlamaları da gerekmez, ne işi var vatandaşın toplam ihracatın ne olduğuyla...

“Türkiye dışarıya çok mal sattı, çok döviz geliri elde etti.”

Vatandaş normal olarak **“Eee, bana ne bundan, bana ne faydası var”** diye düşünüyor ve **“Gelirim mi arttı, fiyatlar mı düştü, sonuç ne”** diyor.

İhracatın arttığından söz edip ithalata değinmeyenlerin muhatabı sıradan vatandaş değil de finans kesimi, reel sektör ve dış ticaretle uğraşanlarsa onlar zaten gerçek durumu biliyor.

Şu durumda her ay olağanüstü bir veri açıklayacakmış gibi gösterişli toplantılar düzenleyerek hadi yanıltıcı demeyelim de eksik bilgi vermenin mantığı nedir, anlamak gerçekten zor.

Eksik bilgi diyorum; çünkü son birkaç ay öncesine kadar ithalattan söz etmemek ancak bu çerçevede değerlendirilebilir.

Ama neyse ki son birkaç aydır bu rutin “iş” biraz olsun kolaylaştı. İhracat yataya yakın giderken ithalat azaldı da dış ticaret açığını saklama gereği duyulmaz oldu, hatta pek

değinilmeyen ticaret açığı **“Bakın nasıl da azalıyor”** diye ön plana çıkarılmaya başlandı.

Yıllık ihracat düz çizgi...

İhracat ya da ithalatın bir aydaki gerçekleşmesi herhangi bir eğilime işaret etmez; olağandışı bir kalemden ya da gelişmeden ötürü büyük iniş çıkışlar görülebilir. O yüzden yıllıklandırılmış veriye bakarak gidişatı izlemekte yarar var.

İhracat hani müthiş rekorlar kırıyor, tırmanıp gidiyor ya... İyi de tutarlar bu iddiaları doğrulamıyor!

İhracat bu yılın ocak ayında yıllıklandırılmış halde 255.9 milyar dolardı. Kasım ayına geldik, yine yıllıklandırılmış ihracat bu kez 255.8 milyar dolar.

Yıllık tutar arada düşmüş ve hazıranda 251.7 milyara inmiş, sonra tekrar artmış ve başlangıç düzeyine gelmiş.

Bu mu yani rekor kıran ihracat!

İthalat da yatay sayılır

İhracat 2023 yılında neredeyse tümüyle yatak seyretti de ithalatta durum çok mu farklı ki, hayır.

Yıla 369.5 milyar dolarla başlayan yıllık ithalat mayısta 376.4 milyara çıktıktan sonra kasımda 365.4 milyar dolar oldu.

İthalatın son dönemdeki bu yavaşlamasının nedeni önemli. Hammadde ve yatırım malı ithalatındaki azalma bu sonucu doğuruyor. Bu kalemlerdeki ithalatın azalmasına da memnun mu olmak gerekir, o da tabii ki çok tartışılır.

Şunu biliyoruz; bizim için ne kadar hammadde ve yatırım malı ithalatı, o kadar ihracat! Arada çok belirgin bir bağ var. Bu bağ, hatta bağımlılık biraz olsun azalmadığı sürece hammadde ve yatırım malı ithalatı kaynaklı ithalat azalmasına sevinmek pek anlamlı değil.

Ticaret açığı başladığı düzeyde

Ticaret açığı ocak ayında yıllık bazda 113.5 milyar dolardı. İhracat aynı düzeyde kalıp ithalat bir miktar gerileyince kasım ayındaki yıllık açık da 109.5 milyar dolara indi.

Yıllık ticaret açığı mayısta 122.2 milyar dolarla rekor kırdıktan sonra ithalattaki azalmaya bağlı olarak azaldı ve bir anlamda başlangıç düzeyine, hatta o düzeyin de biraz altına gerilemiş oldu.

Ne var ki, bu yılın ticaret açığı bir çan eğrisi çizip ocak ayındakine yakın bir düzeyde oluşmuşsa da geçen yılın başından beri belirgin bir artış yaşandığı dikkat çekiyor.

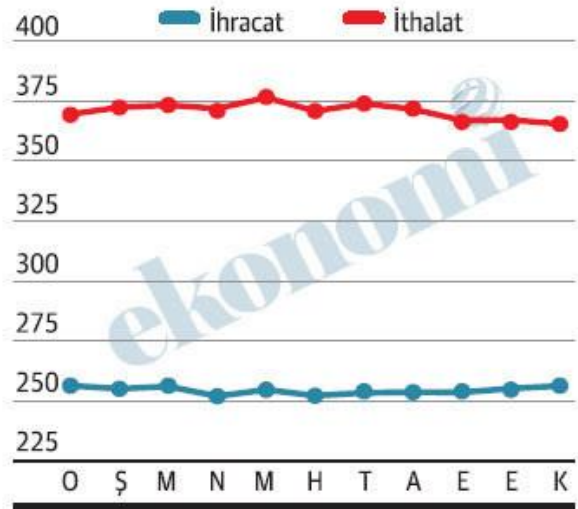
Yıllıklandırılmış ticaret açığı 2022'nin ocak ayında yalnızca 53.4 milyar dolardı. Yıllık açık aralık ayına gelindiğinde bir kattan fazla artmış ve tam 109.5 milyar doları bulmuştu.

Açıktaki bu tırmanış ithalatın artmasından kaynaklanmış; ithalatı böylesine yukarı çeken de artan enerji fiyatları olmuştu.

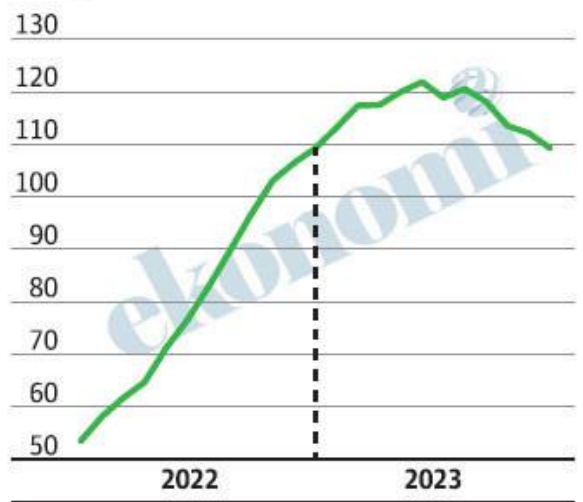
Yıllıklandırılmış dış ticaret (Milyar dolar)

	İhracat	İthalat	Açık
Ocak 22	227,8	281,2	53,4
Şubat	231,7	289,8	58,1
Mart	235,4	297,0	61,7
Nisan	239,9	304,7	64,7
Mayıs	242,4	313,6	71,2
Haziran	246,0	322,6	76,6
Temmuz	248,2	331,2	83,0
Ağustos	250,6	340,5	89,9
Eylül	252,5	349,4	96,9
Ekim	253,1	356,4	103,3
Kasım	253,5	360,2	106,7
Aralık	254,2	363,7	109,5
Ocak 23	255,9	369,5	113,5
Şubat	254,6	372,3	117,7
Mart	255,6	373,3	117,8
Nisan	251,5	371,8	120,3
Mayıs	254,2	376,4	122,2
Haziran	251,7	370,8	119,2
Temmuz	252,9	373,9	120,9
Ağustos	253,2	371,6	118,4
Eylül	253,1	366,9	113,8
Ekim	254,7	367,1	112,4
Kasım	255,8	365,4	109,5

Yıllık bazda ihracat ve ithalat (Milyar \$) (2023)

Yıllık bazda ticaret açığı (Milyar \$) (Ocak 2022-Kasım 2023)

Tarım ve Orman Bakanlığı bu ‘sıkleti’ çekmiyor, gıda ile yeterince ilgilenemiyor

Vahap MUNYAR

04 Aralık 2023 Pazartesi

18 yıl aralıksız yürüttüğü Türkiye Gıda Sanayi İşverenler Sendikası (TÜGİS) Yönetim Kurulu Başkanlığını Kasım 2022’de “**Onursal Başkanlık**” ile noktalayan **Necdet Buzbaş**, 2019 yılında sektörden arkadaşlarıyla Ankara’dan bir toplantıdan dönerken yine konu açıldı:

- **Gıda sanayinin tarihinin yazılmasını çok istiyorum. Artık bu iş için kolları sıvasak iyi olacak.**

Buzbaş, Mart 2020’de COVID-19 pandemisi nedeniyle evlere kapandığımız dönemde konuyu yeniden gündemine aldı:

- **Sektörümüze yakın üniversite öğretim üyelerinin bir çalışma yapmasını rica edeyim. Kitabı TÜGİS’e mal edelim. En doğru formül bu olacak.**

5 öğretim üyesi ile konuyu görüştü, söz aldı. Aradan bir süre geçti, öğretim üyelerinden olumsuz mesaj geldi:

- **Bu çalışmaya zaman ayıramayacağız.**

Necdet Buzbaş, kitap konusunda kararlıydı:

- **Ben bu projeden vazgeçemem. Sektöre ve TÜGİS’e bu konuda borçluyum.**

Kitabın kurgusunu, “**Gıda sanayi aktörlerine, kurdukları firmalara, küçük hikayeleri ile yer vereceğim bir resmi geçit olmalı**” şeklinde planladı.

Bu çalışmayı yaparken en çok yararlandığı kaynak, EKONOMİ Gazetesi Yazarı **Faruk Türkoğlu**'nun hazırladığı “**Ekonomi Sözlüğü**” oldu. Son 5 yılda tuttuğu “**Gıda Sanayi Günlüğü**” de kitabın temelinde önemli yer aldı.

Kitaptaki “**resmi geçit**”i, yaşayan en eski markamız “**Ali Muhiddin Hacı Bekir**” ile başlattı:

- **1777’de Kastamonulu şeker ustası Hacı Bekir Efendi’nin İstanbul Bahçekapı’da kurduğu marka, “dünyanın en eski 100”ü listesine girdi. İngilizler, “Turkish Delight” diye literatüre yerleştirdi. Amerika’nın keşfinin 400’üncü yılında, 1893’te Chicago Fuarı’na katıldı.**

1900’lü yılların başlarından bazı örnekleri sıraladı:

- **1902’de Bomonti Bira Fabrikası kuruldu.**
- **1907’de Denizlili Hacı Emin Bey, helva imalathanesini kurdu. 1974’te Koska’ya dönüştü.**
- **1910’da Balat’ta İttihat Değirmencilik çok ortaklı bir yapı olarak faaliyete geçti.**

Sezai Ömer Madra’ya ayrı bir başlık açtı:

- **1883’te Midilli’de doğdu. 1914’te aile İstanbul’a göç etti. Yağ ve sabun işini Türkiye’de sürdürdü.**

TÜGİS’te Başkanvekilliği, TOBB Gıda Sektör Meclisi Başkanlığını sürdüren **Necdet Buzbaş**’la “**Cumhuriyet’in Yüzüncü Yılında Gıda Sanayisinin 99 Yılı**” kitabı üzerine konuştuk. Öncelikle şu noktanın altını çizdi:

- **TOBB’un kapasite raporlarını, İSO’nun birinci ve ikinci 500 listesini dikkate aldım. Kitaptaki verilerle haksız kıyaslama yapılmasını istemedim. Kitaptaki veriler 2022’yi kapsadığı ve yayınının 2023’e yetişmesini istediğim için “99 Yıl” diyebildim.**

1923’ün makro ekonomik verilerine uzandı:

- **Nüfusumuz 12 milyondur. GSMH 8.5 milyar dolar, kişi başına gelir 712 dolardı. Yüzde 90’ı tarım ürünlerinden oluşan 50 milyon dolarlık ihracatımız, 87 milyon dolarlık da ithalat vardı.**

1970-1980 döneminde planlı ekonominin öne çıktığına işaret etti:

- **Planlı ekonomi ile birlikte gıda sanayinin yükselişi söz konusu oldu. Bu dönemde 13 hükümet değişti. Ona rağmen gıda sanayi iyi yatırım yaptı.**

Cumhuriyet'in 100 yıllık döneminde iki temel prensibin bozulmadığını vurguladı:

- **Özel teşebbüse destek**
- **Yabancı sermayeye iyi davranmak**

Gıda sektöründe dünyada ihracatta önde yer alan iki ürünü irdeledi:

- **Türkiye, 3 milyon ton, 1 milyar 158 milyon dolarla dünya un ihracatında birinci sırada yer alıyor.**
- **Makarna ihracatımız Avrupa'da birinci, dünyada 4'üncü sırada. Bu yılın ilk 9 ayında 678 milyon dolarlık makarna ihracatı gerçekleştirildi.**

Şirket, marka alımı ve yurt dışında yatırımda da uzun yıllar görev yaptığı Yıldız Holding'den örnek verdi:

- **Ülker'i bünyesinde bulunduran Yıldız Holding, 2007'de Godiva'yı, 2014'te de United Biscuits'i satın aldı. Grup çikolatada dünyada 6'ncı sıraya yerleşti.**

TÜGİS'te 18 yıl başkanlık yapmış bir yönetici olarak Cumhuriyete mahcubiyetini şöyle ortaya koydu:

- **2011 yılında 2023 için hedefler belirlendi. Gıda ihracatında 2023'te 36.3 milyar dolara ulaşılması hedefi konuldu. Ben, 50 milyar doları yakalayacağımıza inanıyordum. 18-20 milyar dolar düzeyindeyiz. Bu benim Cumhuriyetimize karşı mahcubiyetimdir.**

Ardından pandemide tarımın, gıdanın öneminin bir kez daha anlaşıldığını, stratejik sektör olması gerektiğinin görüldüğünü anımsatıp ekledi:

- **Ama hâlâ bir stratejimiz yok...**

Sonra şu beklentisini dile getirdi:

- **Tarım ve Orman Bakanlığı "bu sıkleti" çekmiyor. Gıda ile yeterince ilgilenemiyor. Ayrı bir Gıda Bakanlığı'nın kurulması gerekiyor...**

Pandemiden biraz olsun ders aldıysak, tarımı, gıdayı stratejik sektörlerin ilk sırasına koymamız gerekmez mi?

Devleti 'baba' gibi nitelemek bana garip geliyor

TÜGİS Yönetim Kurulu Başkanvekili ve Onursal Başkanı, TOBB Gıda Sektör Meclisi Başkanı **Necdet Buzbaş**'ın "**Cumhuriyet'in Yüzüncü Yılında Gıda Sanayisinin 99 Yılı**" kitabında Yıldız Holding Yönetim Kurulu Üyesi, Pladis Yönetim Kurulu Başkanı **Murat Ülker**'in sunuş yazısı da yer aldı.

Murat Ülker, “Türkiye’de nesiller boyu yaşayan şirketlerin sayısı neden az?” sorunun cevabının **Necdet Buzbaş**’ın kitabında mündemiç (saklı) olduğunu vurguladı:

- **Tarihte savaşçı millet olarak görülen Türkler, ancak son birkaç asırdır tenhalaşan İpek Yolu’nun bekçiliğini terk edip üretime yöneldik. Onun için kuşaklar boyu süren imalathane ve markalarımız yok. Kitapta anlatılanlar geleceğin daha iyi olacağının işareti.**

Kitapta yer verilen yasa ve yönetmeliklerin değişim sürecinden yola çıkarak şu gözlemini paylaştı:

- **Bana talebeliğimden bu yana garip gelen şey devletin; babamız olarak bizi gözetmesi, uyarması, neyi ne zaman, niçin ve nasıl yapacağımızı adeta dikte etmesidir. Ben bunu babamda bile görmedim.**

“Aslında olması gereken” diyerek şu noktaların altını çizdi:

- **Tıpkı kutsal dinlerde olduğu gibi, Tanrı’nın yaptığı yasakları belirtip, neyi, nasıl ve ne zaman, niçin yapılacağını insanların örf ve adetlerine bırakmaktır.**
- **Toplunun, insanların akıl ve iradelerini teslim almak, devlete emanet etmek bana doğru görünmüyor. Çünkü böyle olduğunda idarecilerin despotluğuna ve tacirin kurnazlığına yol açıyor.**

Merkez Bankası o cezayı iptal etti

“Borç ödemek için 2 bin Euro aldı diye ‘reeskonttan men’ ve 350 bin lira para cezası yedi” başlıklı yazımın çıktığı 1 Aralık 2023 Cuma akşam saatlerinde, o yazıdaki bilgileri veren iş insanı, Merkez Bankası’ndan kendisine gönderilen mesajı benimle paylaştı:

- **TCMB Bilgi Edinme Sistemi,**

“Sayın ilgili, firmanız ile ilgili incelememiz tamamlanmıştır.

9 Kasım 2023 tarihli lojistik ödemesi için yapılan döviz alım işlemi hizmet ithalatı kapsamında olduğundan **‘döviz almama’** taahhüdünün ihlali söz konusu değildir.

2 Kasım 2023 tarihli döviz alımı ise firmanın kullanmış olduğu kredi tutarının yüzde 1’inden daha düşük tutarda olduğundan firmanın anılan işlemler kapsamında **‘döviz almama’** taahhüdü ihlali bulunmadığı değerlendirilmiştir.

Bilgi edinilmesini rica ederiz.”

Ardından şu mesajı yazdı:

04.12.2023

- **Merkez Bankası cezayı iptal etti, “reeskonttan men” listesinden de adımızı çıkardı.**

Merkez Bankası’ndan mesajın kendilerine ne zaman ulaştığını sordum, yanıtladı:

- **Bugün (1 Aralık 2023) akşam üstü geldi...**

Şu bilgiyi de verdi:

- **Hesabımızın bulunduğu, reeskont kredisini kullandığımız banka, benden gelen nota dayalı yazınızı tüm şube müdürlerine ve Merkez Bankası’na “Mağdur bizim müşterimiz” diye göndermiş. Banka yetkilileri, Merkez Bankası’na giderek mağduriyeti bir kez daha anlatmış.**

Merkez Bankası’nın ilgili yöneticilerine teşekkür ediyorum...

Ücretlilerin vergi yükü gelirlerinden daha hızlı artıyor

Maruf BUZCUGİL

04 Aralık 2023 Pazartesi

Yüksek enflasyon ve dolaylı vergilerdeki hızlı artış ücretlileri vuruyor, en çok da düşük gelirli olanların yaşam maliyetini artırıyor. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in geçen hafta daha adil bir vergi sistemi için adımlar atmaya hazırlandıklarını kamuoyuna duyurmasından sonra, vergi adaletsizliği ile ilgili tespit ve öneriler de öne çıkmaya başladı. Bakan Şimşek'in "Daha adil bir vergi sistemi için çok ciddi adımlar atacağız. Gelecek senenin ikinci yarısından itibaren çok güçlü bir dezenflasyon sürecine gireceğiz. Geçen sene yeni KDV, ÖTV artışına girdik ama gelecek sene bu vergi artışları yaşanmayacak" sözleri geniş yankı uyandırdı. Ücretli hanelerinin yaşam maliyetini dikkate alan beyana dayalı vergi sistemine geçilmesi tartışılmaya başlandı.

Türkiye'de çalışanın vergi yükü bekar, evli-çocuklu fark etmiyor

Çalışanların vergi yüküyle ilgili yapılan son çalışmalardan birine göz atmakta yarar var. Yapılan hesaplamalara göre SGK primleri de dahil edilmiş vergi yükünün artış hızı, ücret gelirleri artış hızını geride bırakıyor. ODTÜ'de Ekim ayında Fikret Şenses anısına düzenlenen Türkiye Ekonomisi Çalıştayı'na Prof. Dr. Hakkı Hakan Yılmaz, Dr. Mehmet Ali Özyer ve Serap İnci Özyer Koca'nın sunduğu "Türkiye'de ücret üzerinden ödenen toplam vergilerin gelirin yeniden dağılımına olan etkisinin analizi: istihdam üzerindeki vergiler ücretliler açısından ne kadar adil?" başlıklı bildiri önemli bilgi ve tavsiyeler içeriyor. Bildiri, OECD ülke ortalamasının tam tersine Türkiye'de vergi yükünün bekar, evli-çocuklu hemen hemen fark etmediğini ortaya koyuyor. Prof. Dr. Yılmaz vergi yükü adaletsizliğini şöyle anlatıyor: "Bekar bir çalışanın vergi yükü oranı OECD ülke ortalamasında 2020 yılı verilerine göre %25'lerden, eşin çalışmadığı ve iki çocuk sahibi olan hanede ücret gelirinde %13'lere kadar düşmektedir. Türkiye'de ise %28 olan oran neredeyse değişmeyerek ancak %27'ler seviyesine inebiliyor." Bildiriden Maliye'ye yansıyan tavsiye mesajı şöyle: "Ücretlilerde beyan sisteminin olduğu, hanenin asgari yaşam standartlarını sürdürmek için yapmış olduğu harcamaları dikkate alan bir yapı oluşturulması ücretlilerin vergi eşitsizliği açısından önemli." Prof. Dr. Yılmaz, en alt ücret dilimindeki çalışanların yüzde

83'ünün kayıt dışında olduğuna da dikkati çekiyor. Türkiye'de 7,3 milyon işçinin asgari ücretin altında ücret aldığı hesaplanıyor.

TİSK ve TÜRK-İŞ'in ortak deklarasyonu

Çalışanların vergi yükündeki adaletsizlik ve gelir vergisi dilimlerinin ücretlileri fakirleştiren etkisi konusunda işçi konfederasyonu TÜRK-İŞ ve işveren konfederasyonu TİSK geçen yıl ortak bildiri yayımlamıştı. Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek'in duyurduğu daha adil vergi sistemi çalışmaları sürerken ortak bildiriye hatırlamakta yarar var. 2022'de yayımlanan bildiride şu ifade yer almıştı: "Gelir Vergisi tarifesi TÜİK tarafından açıklanan enflasyon veya asgari ücret zamları oranında artırılmamış ve yıllık olarak belirlenmiştir. Bu durum asgari ücret ve asgari ücretin üzerinde ücret geliri elde eden çalışanların bir üst vergi tarifesine daha erken girip, daha fazla vergi ödeyerek daha düşük gelir elde etmelerine neden olmuştur."

Ankara Sanayi Odası (ASO) kuruluşunun 60. yılını kutluyor
Ekonomi muhabirliğine başladığım yıllarda ASO'nun 8 Kasım 1963'teki kuruluş hikayesini bugün hayatta olmayan eski başkanlar Mümin Erkunt ve Hami Kartay'dan birkaç kez dinlemiştim. İzmir caddesindeki bir apartman dairesinde kurulan ASO'nun nasıl bir hızla büyüdüğünü heyecanla anlatırlardı. Ankara bugün çok önemli bir sanayi kenti haline geldi. ASO Başkanı Seyit Ardıç da bu gelişimi şöyle anlatıyor: "18 Kasım 1963'te 259 sanayici ile yola çıkan Ankara Sanayi Odamız, bugün 13 Organize Sanayi Bölgesi (OSB), 142 Ar-Ge Merkezi, 37 Tasarım Merkezi, 13 Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 40 meslek grubu ve 9 bin üyesiyle sadece Ankara'nın değil ülkemizin ekonomisine de yüksek katma değer sağlıyor." Önceki hafta sonu Cumhuriyetimizin 100., ASO'nun 60. kuruluş öykülerini "Bir Ankara Müzikali"nde Uğur Aslan'ın anlatımıyla ve Tolga Kaya'nın türküleriyle, seçmenlerin Ankara havası gösterileriyle keyifli e izledik. Bu vesileyle Ankara'daki sanayi hareketliliğini aktarmakta yarar var. Sanayimizin ortak derdi olan eleman sorunu, içinden geçtiğimiz ekonomik sıkıntılara rağmen Temelli'de 2.OSB'nin devamı niteliğindeki 3.OSB'de altyapı çalışmaları yoğun şekilde sürüyor. Büyük sanayi tesislerini barındıracak yeni OSB'de 350 dolayında parselin tamamı sahipli. Sanayiciler Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin altyapı çalışmalarına verdiği destekten oldukça memnunar.

Ayaş Domatesi, Ankara'nın ilk coğrafi işaretli ürünü oldu
Yazın sonuna doğru çıkışını özlemle beklediğimiz, pazar tezgahlarına ulaştıktan sonra tadına doyamadığımız, konserve yaptığımız "Ayaş Domatesi" Ankara'nın ilk AB'den tescil alan coğrafi işaretli ürünü oldu. Ayaş Ziraat Odası'nın başvurusunu kabul edildiğini Türkiye'nin AB nezdinde Büyükelçisi Faruk Kaymakçı da sosyal medya hesabından duyurdu. Ayaş Domatesi tohumunun sertifikasyonu ve kontrollü temini artık daha da önemli hale geldi. Tarım ve Orman Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ziraat Odaları, Ziraat Fakültesi bu konuda çalışmalar yürütüyor. ATO Başkanı Gürsel Baran ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, Ayaş Ziraat Odası Başkanı Ahmet Erdiç Polat Ateş'i birlikte ziyaret ederek kutladılar.

Sayıları 15'e yükselen Türkiye'nin AB'den tescil almış coğrafi işaretli ürünleri şöyle: Gaziantep Baklavası, Antakya Küne fesi, Aydın Kestanesi, Aydın İnciri, Bayramiç Beyazı, Giresun Tombul Fındığı, Malatya Kayısı, Milas Zeytinyağı, Taşköprü Sarımsağı, Çağlayancerit Cevizi, Gemlik Zeytini, Milas Yağlı Zeytini, Suruç Narı, Edremit Zeytinyağı ve Ayaş Domatesi.

Bireysel kredi kartı borcunda yeni zirve

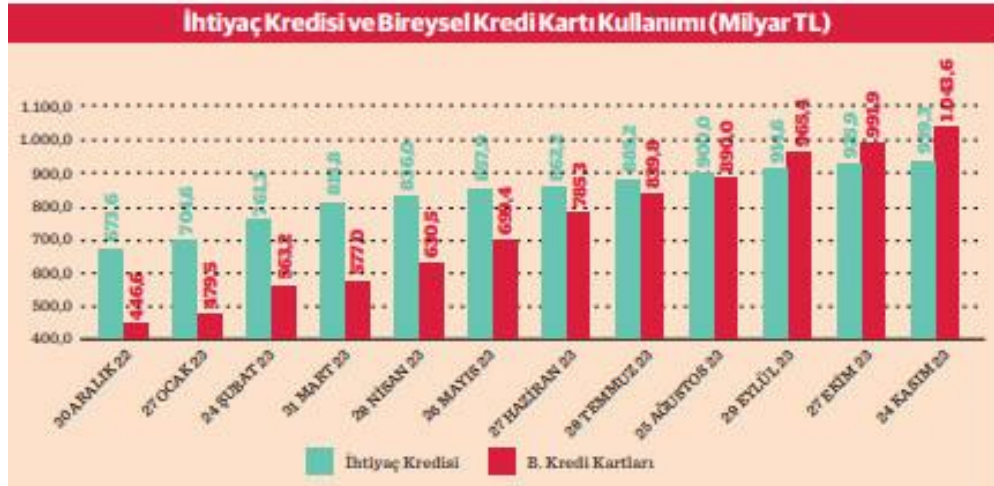

Naki BAKIR

04 Aralık 2023 Pazartesi

Bu yıl 24 Kasım'a kadar olan dönemde yüzde 133,7 oranında net 597 milyar lira artan bireysel kredi kartı borçları 1 trilyon 43,6 milyar lira ile rekor düzeye ulaştı.

Yeni ekonomi yönetiminin "sıkı para politikası" ve "seçici kredi" politikası ile yükselen faizler ve miktar kısıtlaması gibi faktörler tüketici kredisi kullanımını baskılarken, tüketiciler giderek artan oranda kredi kartı kullanımına yüklendi. Son dönemde gecikme faizlerinin yükselmesi, nakit avans limitinin aşağı çekilmesi gibi zorlaştırmacı önlemlere rağmen çığ gibi büyüyen bireysel kredi kartı borçları 24 Kasım itibarıyla 1 trilyon 43,6 milyar lira ile rekor bir düzeye ulaştı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre yurttaşların kredi kartları ile yaptığı borçlanmanın bakiyesi 27 Aralık 2022 itibarıyla 446,6 milyar lira düzeyinde bulunuyordu. Bireysel kredi kartı borç bakiyesi, bu yıl hızlı bir büyüme kaydederek şubatin son haftasında 500 milyar, nisanda 600 milyar, haziranda 700 milyar, temmuzda 800 milyar ve eylülde 900 milyar lirayı aşmış, ekimin son haftası itibarıyla 991,9 milyar lira olmuştu.

Söz konusu borçlar 3 Kasım itibarıyla ise ilk kez 1 trilyon lira sınırını geçmişti. 24 Kasım itibarıyla şu ana kadarki en yüksek düzeyine ulaşan bireysel kart borçlarında 2022 sonundan bu yıl 24 Kasım'a kadar olan dönemdeki büyümenin yüzde 133,7 oranında net 597 milyar lira olduğu belirlendi.

Banka gruplarının bireysel kredi kartı alacağı (Milyar TL)				
	30 Aralık 22	24 Kasım 23	Artış	Değ. %
Mevduat Bankaları	442,2	1.032,9	590,7	133,6
Kamu	85,9	209,1	123,2	143,4
Özel	192,3	440,3	248,0	129,0
Yabancı	164	383,5	219,5	133,8
Katılım Bankaları	4,3	10,7	6,4	148,8
TOPLAM	446,5	1.043,6	597,1	133,7

458 milyarı taksitli borç

Anılan tarih itibarıyla bireysel kredi kartı borç bakiyesinin 457,8 milyarı taksitli, 585,8 milyar lirası ise tek çekimlik alışverişler kaynaklı. Yılbaşından 24 Kasım'a kadar olan dönemde taksitli borçlar yüzde 110,3 oranında net 240,1 milyar lira, diğer kart borçları ise yüzde 155,9 oranında net 356,9 milyar lira arttı. Kart borçlarındaki hızlı büyümede; dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim mallarında tüketici kredisinin yerini "kredi kartına taksit" uygulamasının alması ve ekstredeki güncel birikimli borcun asgari tutarını ödeyerek kalan kısmı öteleme davranışının da etkisi bulunuyor.

En çok borç özel banka kartları ile

BDDK verilerine göre 24 Kasım itibarıyla bireysel kredi kartı borçlarının 209,1 milyarı kamu, 440,3 milyarı özel ve 383,5 milyarı yabancı olmak üzere 1 trilyon 32,9 milyar lirası mevduat bankalarının kartları ile 10,7 milyar lirası ise "faizsiz bankacılık" diye bilinen katılım bankalarına ait kartlarla gerçekleşti.

2022 sonu ile bu tarihe kadar olan dönemde mevduat bankalarının alacak bakiyesi yüzde 133,6 oranında net 590,7 milyar, katılım bankalarınıninki de yüzde 148,8 oranında 6,4 milyar lira büyüdü. Mevduat bankaları grubunda oransal bazda en hızlı büyüme yüzde 143,4'le kamu mevduat bankalarının, miktar bazında ise net 248 milyar lira ile özel bankaların bireysel kredi kartı alacağında yaşandı.

Bireysel Kredi Kartı ve Toplam Bireysel Borç Bakiyesi (Milyar TL) *						
	Tüketici Kredileri				B. Kredi Kartları	Toplam B. Borç
	Konut	Taşıt	İhtiyaç	Toplam		
30.Ara.22	360,2	49,6	673,6	1.083,4	446,6	1.530,0
27.Oca.23	362,2	52,8	704,6	1.119,6	479,5	1.599,1
24.Şub.23	367,7	56,4	761,3	1.185,4	563,2	1.688,7
31.Mar.23	391,9	64,5	815,8	1.272,2	577,0	1.849,2
28.Nis.23	410,7	73,2	836,0	1.319,9	630,5	1.950,4
26.May.23	431,6	79,4	857,9	1.368,9	699,4	2.068,3
27.Haz.23	438,6	82,8	862,2	1.383,6	785,3	2.168,9
28.Tem.23	441,8	85,5	885,2	1.412,5	839,8	2.252,3
25.Ağu.23	447,1	87,1	900,0	1.434,2	890,0	2.324,1
29.Eyl.23	446,0	87,9	914,6	1.448,6	965,4	2.414,1
27.Eki.23	443,3	88,6	925,9	1.457,8	991,9	2.449,7
3.Kas.23	442,9	89,1	927,1	1.459,1	1.004,4	2.463,5
10.Kas.23	442,5	89,3	930,8	1.462,6	1.015,7	2.478,3
17.Kas.23	441,1	89,3	925,6	1.456,0	1.011,4	2.467,4
24.Kas.23	440,7	90,1	939,3	1.470,1	1.043,6	2.513,7
Bu yılki artış	80,5	40,5	265,7	386,7	597,0	983,7
Değ. %	22,3	81,7	39,4	35,7	133,7	64,3
*BDDK'nın haftalık verileri.						

Konut ve ihtiyaç kredisinde fren

Kart borçlarının hızla büyüdüğü anılan dönemde konut, taşıt ve ihtiyaç kredilerinin toplam bakiyesi net 386,7 milyar liralık bir artışla 24 Kasım itibarıyla 1 trilyon 470,1 milyar lira oldu. Bireysel kredi kartı borçlarındaki rekor büyümeye karşılık toplam tüketici kredilerindeki artış yüzde 35,7'le enflasyonun çok altında kaldı.

Başka deyişle kredi kartı borçlarının aksine tüketici kredisi hacmi, reel bazda daraldı. Bu kapsamda en büyük bölümü oluşturan ihtiyaç kredileri yüzde 39,4'luk bir artışla 939,3 milyar, konut kredileri de sadece yüzde 22,3 artışla 440,7 milyar lira oldu. Toplamdaki payı küçük olan taşıt kredileri ise yüzde 81,7 ile enflasyonun üstünde bir artışla 90,1 milyar liraya yükseldi.

İhtiyaç kredisinin yerini kart aldı

İhtiyaç kredilerinde fren-kartla borçlanmada hızlı artış sürecinde, bireysel borçlanmada ağırlık kredi kartına kaydı. Başka deyişle tüketimin finansmanında ihtiyaç kredisinin yerini giderek artan oranda kartla borçlanma aldı. 2022 sonunda ihtiyaç kredisi hacminin yüzde 66'sı düzeyinde ve ondan 227 milyar lira daha az olan bireysel kart borç bakiyesi, eylül ayında ihtiyaç kredisi hacmini yakaladı. İzleyen

dönemde bireysel borçlanmada kredi kartına kayış artarak devam etti. 24 Kasım itibarıyla ihtiyaç kredisi hacminin 104 milyar lira üzerine çıkan bireysel kart borçları, onun yüzde 111'i düzeyinde oluştu.

Bireysel borçlanma 2,5 trilyonu aştı

Bu gelişmelerle, bireysel kredi kartı borçları ve tüketici kredileri toplamından oluşan bireysel borç bakiyesi anılan dönemde yüzde 64,3'lük bir artışla 2 trilyon 513,7 milyar liraya ulaştı. 2022 sonunda söz konusu hacim 1 trilyon 530 milyar lira düzeyinde bulunuyordu. Yılbaşından 24 Kasım'a kadar olan dönemde bireysel borçların toplam hacminde, büyük bölümü kredi kartlarından kaynaklanan net 983,7 milyar liralık bir büyüme yaşandı.

114 milyon kredi kartı dolaşımında

Bankalararası Kart Merkezi (BKM) verilerine göre, 2022 sonu itibarıyla Türkiye'de 99 milyon 489 bin 990 olan toplam kredi kartı sayısı, bu yılın ekim sonu itibarıyla 113 milyon 948 bin 320'ye ulaştı. Kredi kartı adedi yılbaşından bu yana yüzde 14,5, son bir yılda ise yüzde 18 artış gösterdi. Kredi kartı sahibi olmada asgari yaş sınırı 18 olarak uygulanıyor.

18 yaş ve üzeri nüfusun 60 milyon dolayında olduğu dikkate alındığında kişi başına yaklaşık 2 kredi kartı düşüyor. Ancak bazı bankalar 18 yaş altına da kart çıkarabiliyor. Ebeveynlere ait kartlar üzerinden "ek kart" veya "ilk imza", "genç kart" gibi uygulamalarla kart alma yaşı 12'ye kadar inebiliyor.

3 milyon genç evdeyse...

Ferit Barış PARLAK

04 Aralık 2023 Pazartesi

Taç Mutfak Eşyaları Yönetim Kurulu Başkanı Esra Kuştemir... Sosyal medyadaki fırsatları görüp, yurtdışına 2-3 kek kalıbı satışı ile başlamış ve 2-3 yılda 3 milyon euroluk ihracata çıkmış genç bir girişimci...

Çok da umutlu...

Kendi ülkelerinde desteklenen üreticilerle rekabet edebilmek için ithalatçı, toptancı, perakendeciyi aradan çıkarmam gerekiyordu...

Talebi tersten, yani direkt tüketiciden yaratmaya odaklandım... Sosyal medyada ün yapmış kişilere ürünlerimi gönderdim...

Onlar ürünleri beğenip paylaşıncı; tüketici ve dolayısıyla perakendecilerin talebi oluştu... Şu anda dünyanın her tarafına ürün gönderiyorum..."

Navlun başta olmak üzere diğer maliyetleri düşürmek için ise bu alanda çok daha fazla girişimci çıkarmamız gerekiyor...

Burada kamunun önderliğine de ihtiyaç duyuluyor...

Bu sırada... İşgücü vasfı taşıyan 3 milyon gencimiz... Ne çalışıyor, ne eğitim alıyor, ne de iş arıyor...

Umudunu kaybetmiş, evde oturuyor...

Daha doğrusu “evde oturuyor” diye biliniyor! Yeme, içme, giyinme, barınma, seyahat gibi giderleri ailesi/çevresi/devlet ve/veya birileri tarafından karşılanıyor...

İşgücü vasfı da taşıyan 19-24 yaş arası 7 milyon genç ise üniversitede okuyor...

5 bin üniversite öğrencisinin katıldığı ankete göre, yüzde 82’si sadece okula gidiyor...

Herhangi bir iş kolunda, kısa zamanlı da olsa çalışmıyor...

Hayat/çalışma/mesleğinde pratik deneyimi kazanmadan, en verimli çağını harcıyor...

(Çalışarak okuyan yüzde 18’in yüzde 93’ü de restoran, kafe, güvenlik, mağaza gibi teknik olmayan alanları tercih ediyor)

VELHASIL

Başarı hikâyesi yazarları dinlemek, destekleyerek büyütmek, sorunlarını çözüp daha görkemli hikâyeler yazarak ‘**sermaye biriktirmek/büyütmek**’ dururken; Sermayeyi dışarda arayıp, borç büyütmeyi tercih ediyoruz...

Milyonlarca genci (beşeri sermayeyi) tekrardan kazanma ve umutlarını artırma şansımız/zorunluluğumuz varken; Umutluları, umut için model/örnek olacakları, sürdürülebilir kalkınma sağlayacakları da ‘**devlet destekli yabancı rakipleri**’ne karşı yalnız bırakıyoruz...

Abdulkadir Selvi

İYİ Parti CHP ile seçim işbirliği kararı alacak mı

MERAL Akşener, seçimlerden hemen sonra 26 Ağustos 2023 günü Büyük Taarruz'un yıldönümünde Afyon'da, seçimlere ittifaksız girme kararı aldıklarını açıklamıştı.

Akşener o gün "İttifak sisteminin bu yapısı içinde milli bir siyaset, sürdürülebilir bir başarı, milletin kazanması mümkün değildir" demişti

LİDERLERE ÇAĞRI YAPMIŞTI

Meral Akşener, Afyon Kocatepe'nin tarihi havası içinde siyasette büyük taaruzu başlatıyor gibi bir edayla konuşmuş, Erdoğan ve Bahçeli başta olmak üzere diğer liderlere de seçimlere ittifaksız girmeleri yönünde çağrı yapmıştı. Gürül gürül akan konuşmasıyla, "Tüm siyasi partilere açık ve net bir çağrıda bulunmak istiyorum; Gelin tüm siyasi partiler hep birlikte ayrı ayrı seçimlere girelim. Her birimiz ayrı ayrı seçimlere girelim, biz varız! Biz varız, sizleri de bekleriz" demişti.

ELÇİBEY'İ REFERANS GÖSTERDİ

5 Ekim'de Eskişehir'de yaptığı konuşmada ise ittifaksız seçime girme kararlarını Elçibey'in bir sözüne atıf yaparak açıklamış ve "Seçimi kazanmak için ittifak sisteminin başarılı olmadığını gördük. An itibarıyla rahmetli Elçibey'in dediği gibi, 'Özü başımıza, yalnız başımıza peşine gideceğiz ve göreceğiz. Boyun kaçmış, kılom kaçmış. Hep beraber göreceğiz. Bu arada benim boyum kaçmış, kilom kaçmış, hep beraber göreceğiz" demişti.

İYİ PARTİ'Yİ KARIŞTIRDILAR MI?

Öyle ki Meral Akşener, partisinin son dönemde yaşadığı cinsel taciz ve parasal iddiaların, ittifaksız seçime girme kararı aldıklarından sonra başlamasına dikkat çekme gereği duymuştu.

İYİ Parti'nin en yüksek karar organı olan Genel İdare Kurulu da seçimlere tek başına girme kararı almıştı. Bahadır Erdem ve Faruk Köylüoğlu sırf bu nedenle partiden istifa etmişlerdi.

ÖZGÜR ÖZEL'İN TEKLİFİ

CHP Genel Başkanı Özgür Özel, Meral Akşener'i ziyaret ederek seçimlerde işbirliği yapma teklifini iletti. Akşener, hayır biz ittifak yapmayacağız. Bu kararımızı ben tüm kamuoyuna ilan ettim. Hatta bu konuda diğer liderlere de çağrı yaptım, demedi. Genel İdare Kurulu'nun ittifaksız seçim kararı olduğunu belirtti, GİK'i toplayacağını, orada bu karar değişirse CHP'nin teklifini değerlendirebileceklerini söyledi. GİK kararında ısrar ederse yapacak bir şey olmadığını ifade etti.

İMAMOĞLU VE YAVAŞ TAKİP EDİYOR

Herkes biliyor ki CHP'nin İstanbul ve Ankara'yı kazanmak için İYİ Parti'nin desteğine ihtiyacı var. O nedenle Özgür Özel'in, Ekrem İmamoğlu'nun, Mansur Yavaş'ın gözleri İYİ Parti'nin üzerinde olacak. Sadece gözleri değil, elleri de İYİ Parti'nin içinde olacak. İstanbul ve Ankara'da seçim işbirliği kararının çıkması için çalışacaklar.

İYİ PARTİ CEPHESİ

PEKİ İYİ Parti cephesinde durum ne? Ne bekleniyor?

GİK üyelerinin bir kısmı "İttifaksız seçim kararını alalı 2 ay oldu. Kararımızın arkasında duralım" diyor. Bir kısmı ise İstanbul ve Ankara'da işbirliği kapısının açılmasını istiyor.

AKŞENER BELİRLEYİCİ OLACAK

Burada elbette ki Akşener'in tavrı belirleyici olacak. Akşener kararın değiştirilmesi yönünde çaba gösterirse kapı aralanabilir. Yoksa ittifak teklifi rafa kaldırılır. O nedenle İYİ Parti GİK toplantısının sonucunu beklemek gerekiyor.

SEÇİMİN KADERİNİ ETKİLEYECEK

İYİ Parti'nin kararı yerel seçimlerin kaderi açısından etkili olacak. Ama aslında İYİ Parti ve zikzakları nedeniyle güvenilirliği iyice yıpranan Meral Akşener kendi siyasi kaderlerini belirleyecek bir karar alacaklar.

Son yaşananlara bakınca, söz konusu İYİ Parti olunca bir kez düşünmek gerekiyor. Ama söz konusu Meral Akşener olunca iki kez düşünmek gerekiyor.

ABD'NİN GAZZE PLANI TEHLİKELİ

GEÇİCİ ateşkesin ardından İsrail, Gazze'deki katliamlarına kaldığı yerden devam ediyor. Peki ne olacak? İsrail, Gazze'yi insansızlaştıran kadar katliamlarına devam edecek mi? Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sorduğu gibi kalıcı ateşkesin sağlanması için, "Daha ne kadar insan ölmesi lazım? Ne kadar çocuk ölmesi lazım..."

İSRAİL'İN ÇIKIŞ PLANI YOK

Konuştüğüm yetkililerin neredeyse tamamı İsrail'in bir çıkış planı olmadığını, sadece katliama odaklandıklarını söylüyorlar.

Ama ABD'nin bir çıkış planı olduğu anlaşılıyor.

İsrail katliama devam ederken, ABD şimdi yeni planını devreye sokmaya çalışıyor. Yeni planı dedim dikkat ettiyseniz.

Çünkü ABD Başkanı Biden'ın Tel Aviv'i ziyaret ettiğinde çantasında bir plan vardı. Ancak İsrail'in hastane vurması nedeniyle bir gün sonra Ürdün'de Mısır, Filistin ve Ürdün devlet başkanlarıyla yapacağı toplantı iptal edilmişti. Yoksa Biden'ın çantasında, Gazze'lilerin Mısır'daki Sina Çölüne ve Ürdün'e sürülmesi, Gazze'nin yönetiminin uluslararası barış gücüne devredilmesi vardı.

Mısır Devlet Başkanı Sisi, Filistinlilerin Sina çölüne sürülmesi planına sert tepki gösterdi. Ürdün bu teklife yanaşmadı. ABD'nin planı suya düştü.

GERİ ADIM ATMAK ZORUNDA KALDI

Bölge ülkelerin direnci karşısında ABD geri adım atmak zorunda kaldı.

ABD Başkan Yardımcısı Kamala Harris, Birleşik Arap Emirlikleri'nde Sisi ile yaptığı görüşmede, 'ABD'nin hiçbir şart altında Filistinlilerin Gazze'den ya da Batı Şeria'dan zorla yerinden edilmesine, Gazze'nin kuşatılmasına ya da Gazze'nin sınırlarının yeniden çizilmesine izin vermeyeceğini' söyledi.

ABD'NİN YENİ PLANI

Ama ABD'nin planını güncellediği anlaşılıyor. Harris, yeni planı "Filistin Yönetimi altında birleşmiş bir Gazze ve Batı Şeria görmek istiyoruz" diye açıkladı.

Bir yerde ABD'nin bir planı varsa eyvah demek gerekiyor. Çünkü felaket geliyor demektir.

11 Eylül'den sonra Ortadoğu'ya demokrasi getireceklerdi. Irak'ı işgal edip, bölgeyi cehenneme çevirdiler.

Afganistan'ı Taliban'dan kurtaracaklardı. İki kez işgal edip, büyük katliamlara imza attıkları Afganistan'ı Taliban'a teslim ederek çekildiler.

HAMAS YOK

ABD bu planı yaparken Gazze halkına sormuyor. ABD bu planı yaparken Filistinlilerin ne istediğini dikkate almıyor.

ABD'nin bu planında Gazze'nin iradesi yok. Gazze'nin seçilmiş yönetimi olan Hamas yok. Zaten planın özü, Hamas'ı dışlamaya dayanıyor.

ULUSLARARASI BARIŞ GÜCÜ

Peki ne var?

Gazze'de Filistinliler katledilirken sesini dahi çıkaramayan Mahmut Abbas yönetiminde bir Filistin var. Birleşik Filistin'in güvenliğini ise Uluslararası Barış gücü sağlayacak.

Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan önce Ada'da uluslararası barış gücü vardı. Türklere yönelik katliamlara sesini çıkarmayıp, Rumlara hizmet eden barış gücünü kast ediyorum. Bosna'da da uluslararası barış gücü vardı. Kendisine sığınan Boşnakları, katledileceklerini bilmelerine rağmen Sırp milislere teslim etmişlerdi.

İSRAİL'E TESLİM

Gazze'ye uluslararası barış gücü demek, Gazze'yi İsrail'e teslim etmekten başka bir şey demek değil.

İbrahim Kahveci

Erdoğan riskine bu faiz yetmez...

Ekim ayı TÜİK ve Kasım ayı Ticaret Bakanlığı verileri açıklandı. Bu son iki aya göre ithalat yüzde 2,6 gerileyerek 58,3 milyar dolara düşerken ihracat yüzde 6,2 artış ile 45,9 milyar dolara ulaştı.

Ortada feci bir sevinç var.

“Artan faizler etkisini göstermiş ve dış ticaretimizde düzelme yaşanmış” diyorlar.

Gerçek bu mu?

Maalesef biz iktisatçılar işin detayına inerek gerçekleri görmek gibi kötü bir huya sahibiz.

Geçen yıl ekim-kasım aylarında enerji ithalatı 15,2 milyar dolarken bu yıl 10,7 milyar dolara düştü. Sadece enerji ithalatındaki fatura düşüklüğü 4,7 milyar dolar. Yine geçen yıl ekim-kasım aylarında 6,3 milyar dolar altın ithal ederken bu yıl altın ithalatı 5,2 milyar dolara geriledi.

Toplam ithalatta son 2 ayda yüzde 2,6 gerileme ile 1,5 milyar dolarlık iyileşme yaşanmıştı. Ama **altın ve enerji ithalatını çıkarttığımızda son iki aylık ithalatımız bırakın azalmayı, tersine 4,1 milyar dolarlık artışla yüzde 10,6 oranında yükseliş yaşamış oluyor.**

Gelelim ihracat kısmına.

Son iki ayda ihracatımız yüzde 6,2 artışla 2,7 milyar dolar yükselerek 45,9 milyar dolara yükseliyor.

İhracatta yaşanan 2,7 milyar dolarlık artışın 0,6 milyar doları enerji ihracatından ve 1,4 milyar doları da altın ihracatından oluşuyor.

04.12.2023

Yani **ihracat rakamlarımızdan da altın ve enerjiyi çıkarttığımızda geriye kalan artış sadece 684 milyon dolar ile yüzde 1,8'lik iyileşmeye işaret ediyor.**

Şimdi toparlayalım.

Son iki aylık dış ticaret verilerine göre dış ticaret açığımız -16,65 milyar dolardan -12,44 milyar dolara gerilemiştir. Ancak bu gerileme sadece ve sadece altın ve enerji verilerinden geliyor.

Altın ve enerji hariç tutulduğunda son iki aylık dış açığımız 4,2 milyar dolar düzelme yerine 3,4 milyar dolar daha da bozulmuş durumdadır.

Bunu daha net yıllıklandırılmış dış açık verilerinden görüyoruz.

Temmuz ayında 12 aylık dış ticaret açığımız 120,9 milyar dolardı. Ama yine temmuz ayında net altın ve enerji ithalat faturamız 91,2 milyar dolar seviyesindeydi. Aradan 4 ay geçti ve 12 aylık dış ticaret açığımız 109,54 milyar dolara geriledi. Burada dış ticaret açığındaki iyileşme 11,4 milyar dolar olarak görülüyor ama bu iyileşmenin tamamı altın ve enerji faturasındaki düşüşten...

Altın ve enerji hariç tutulduğunda yıllık dış açığımız azalmayı bırakın tersine artmaya devam etmektedir.

Son rakama göre yıllık altın ve enerji hariç dış açığımız -33 milyar 287 milyon dolara ulaşarak ağustos 2018 sonrasının rekorunu kırmıştır.

BU FAİZ YETMEZZZZ

Ben açıkçası devletin ve ülke yönetiminin ciddiyet içerisinde ve bilgilerin tamamını toplayarak icraat yaptıklarını sanırdım.

Yıllar geçti ve gördüm ki, devlette ve özellikle de yönetimlerde bilgi öyle çok önemli bir şey değilmiş. **Kafasına göre takılanların yönettiği bir ülkeymişiz.** Bunu NASS politikasında net olarak görmedik mi?

Şimdi size iki önemli veri söyleyeyim: Hammadde ve ara malı ithalatımız düşmeye devam ediyor (önemli kısmı enerjiden)

Ama **artan ithalatımız tüketim malından geliyor.**

Ticaret Bakanlığı verilerine göre kasım ayında bile tüketim malı ithalatı yüzde 39,8 artış göstermiş. Ocak-Kasım dönemi tüketim malı ithalat artışı ise yüzde 60,0...

Deli gibi, çılgınca tüketmeye devam ettiğimizi gösteren bir veridir bu.

Grafikte net olarak görülen iki veri var: 1-) Tüketim malı ithalatımız rekorlar kırmaya devam ederek yıllık bazda 46,7 milyar dolara ulaştı. 2-) Altın ve enerji hariç dış ticaret açığımız bozulmaya devam ediyor ve yıllık bazda -33,3 milyar dolara ulaştı.

Ekonomik aktiviteye bağlı ne reel bir ihracat artışı yaşıyoruz ne de reel bir ithalat düşüşü başladı.

Yani değişen bir şey yok... Tersine reel bir ithalat artışı hızlanarak devam ediyor.

Bunun bir diğer anlamı da şudur: Tüketimi kısımadan, enflasyonun gerisinde kalan faizler bizi Arjantin örneğine taşıyabilir. Türkiye de bir enflasyon & faiz sarmalına girerek kaybet kaybet dönemi yaşayabilir.

O nedenle faizlerin daha da artması ve tüketim ithalatını kısması gerekiyor. Bunun başka yolu yok...

Korkarak, çekinerek bu işi sürdüremeyiz.

Lakin ortada Recep Tayyip Erdoğan gibi büyük bir ekonomik riskimiz varken nereye gidebiliriz, ne maliyet öderiz dersiniz cevabım şudur: Mayıs seçimlerinde bunu düşünecektiniz... Geçmiş olsun

